

Durme- en Scheldeland

NR 4 | 2008 | JAARGANG 11 | DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VAN DE REGIONALE NATUURVERENIGING VZW DURME

In de kijker

DVD over de Fondatie: "Parels in het Sinaaise Landschap"

Colofon

Natuurbehoud langs Durme, Moervaart, Schelde

NR41/2008

2

Redactie:

Michaël Crapoen (opmaak), Jan Maertens (eindredactie), Marieke De Vos, Domien Van Parys,

Secretariaat:

Bezoekerscentrum Molsbroek
Molsbergenstraat 1
9160 Lokeren
tel/fax: 09 348 30 20
e-mail: info@vzwdurme.be
website : www.vzwdurme.be

Abonnementen:

€ 8,00 per kalenderjaar
Betalingen kunnen gebeuren via de afdelingen, de bezoekerscentra of door overschrijvingen op 001-2299900-09 van vzw Durme, Molsbergenstraat 1, 9160 Lokeren

Leden die zich ook op "t Groene Waasland", het tijdschrift dat vzw Durme uitgeeft samen met andere Wase natuurverenigingen, willen abonneren, betalen € 11,00 per kalenderjaar.

Artikels voor het volgende tijdschrift moeten digitaal worden bezorgd aan de redactie of aan het secretariaat voor 25 december. De auteurs zijn verantwoordelijk voor hun publicaties.

Overnemen van artikels is toegelaten als je de bron vermeldt.
Alle foto's zijn auteursrechtelijk beschermd.

Taalkundig advies:

Paule Bosch

Ontwerp: Anke Tacq

Druk: www.drukindeweer.be

Gedrukt op milieuvriendelijk papier met plantaardige inkt.

Cover: Dodaars (Marc Van Den Bril / Scheldebreeken)

Inhoud

- 3 Voorwoord
- 4 Interview met een vrijwilliger: Marc Hebbelinck
- 8 Terreinploeg versterkt met moerastractor
- 10 Broedgeval woudaap en porseleinhoen in het Molsbroek
- 12 Maaien in het natuurreservaat "De Venne"
- 15 Wel en Wee: nieuws uit de afdelingen
- 18 Watercrassula: een inbreker in de Fondatie!
- 20 Struweeltjes
- 22 Happend naar lucht: een groen boek
- 26 Vogelnieuws
- 29 Activiteitenkalender

Een uitnodiging.

In 2009 viert vzw Durme haar 40-jarig bestaan. We willen als vereniging die verjaardag niet onopgemerkt voorbij laten gaan. We zijn terecht fier en willen dit laten merken. Want we kunnen bogen op prachtige resultaten. Vooreerst via onze website.

Die wordt vernieuwd, gebruikersvriendelijker gemaakt, en vanaf januari komt regelmatig de elektronische nieuwsbrief. Op 28 maart vieren we dit in het Cultureel Centrum van Lokeren, waar iedereen welkom is.

Het jubileum doet mij ook nadenken over wat beter, anders en nog groener kan. Als voorzitter ervaar ik de nood aan nieuw bloed en het meerlagige denken. Blijft onze vzw een overwegend mannelijke aangelegenheid? Missen we de link niet naar de gezinsdragers?

Anders geformuleerd: Kan onze vzw verse ideeën gebruiken? Mijn antwoord is ja.

Daarom doe ik een oproep aan al onze gewone leden om – indien zij zich meer /dichter betrokken wensen te voelen – zich als kandidaat werkend lid te willen melden.

Waarom? Als kandidaat werkend lid kan je deelnemen aan de Algemene Vergadering, het hoogste orgaan van onze VZW, die 2 maal per jaar vergadert. Zij keurt de begroting en het werkingsprogramma goed en verkiest de bestuurders die in de Raad Van Bestuur zullen zetelen. Volgend jaar wordt de Raad van Bestuur opnieuw samengesteld.

NR412008

3

Jouw stem kan dus in 2009 heel belangrijk zijn, want gewone leden zijn ongelofelijk inventief in het geven van hun visie op de natuur. Geen professionalisme, maar een gezonde kijk op natuur en mens.

Verse ideeën kunnen iedere vereniging natuurlijk ook door elkaar schudden... weet ik wel, doch in een open sfeer – en die is er in onze VZW – versterkt dit de cohesie en de dynamiek van de vereniging.

Begin volgend jaar word je uitgenodigd om te feesten, vandaag om onze rangen inhoudelijk te versterken.

Domien Van Parys,
voorzitter vzw Durme

Leven voor vogels

Gesprek met Marc Hebbelinck

Michaël Crapoen

NR412008

4

Marc Hebbelinck, vogelliefhebber, wetenschappelijk vogelringer en één van de mensen die er van bij de geboorte van vzw Durme bij waren.

In tegenstelling tot wat sommige mensen denken, is het schrijven van deze reeks "gesprekken met vrijwilligers" niet altijd een luizenleventje. Het valt inderdaad soms voor dat een interview wordt afgenomen tussen pot en pint, soms in de gezellige warmte van een salon. Maar, beste lezer, neem het van me aan, dit zijn slechts uitzonderingen.

Niet dat onze vrijwilligers geen gezelligheid kunnen appreciëren of droogstoppels zouden zijn, verre van! Kom gerust maar eens langs op de Dag van de Natuur (zie verder in het tijdschrift) of op een andere activiteit en laat je overtuigen van het tegendeel!

Over het algemeen worden de interviews letter-

lijk "ten velde" afgenomen. Soms sta ik dan ergens middenin onze natuurgebieden rillend van de kou te noteren, en een andere keer dan weer probeer ik het laatste zonlicht te vangen om te kunnen zien wat ik opschrijf. En dan uiteraard achteraf ook proberen te ontcijferen... Vaak verre van idyllische werkomstandigheden voor jouw reporter dus! Maar op deze manier krijg je wel een beeld van de mens achter de vrijwilliger. Het laat zien welk waardevol en onbaatzuchtig werk mensen voor een vereniging verrichten.

Ook nu weer sta ik zo (nog de slaap uit m'n ogen wrijvend) ten velde. Het is begin september en voor dag en dauw bevind ik me ergens in de buurt van Sint-Anna (Hamme). De nevelslierten hangen als zijdedoeken boven de velden. Een vroege merel begint een laat zomerlied te fluisteren. Een zwartkop pikt nog vlug een insect mee vooraleer z'n lange reis zuidwaart aan te vangen.

Ik loop de oprijlaan naar een gezellig huisje op maar wat ik daar aantref is werkelijk ongelooflijk! Werkelijk overal wemelt het hier van de vogels. Nee, niet zo'n paar meesjes en het onafscheidelijke roodborstje, maar in de weelderige begroeiing zitten zich - zonder enige zin voor overdrijving - honderden vogels vol te proppen met bessen van ondermeer vlier en spork! Het kan niet anders of hier woont een echte natuurliefhebber.

En ja, in de verte verstopt tussen de struiken zie ik m'n gesprekspartner staan, **Marc Hebbelinck**. Vogelliefhebber, wetenschappelijk vogelringer voor het KBIN (Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen) en één van de mensen die er van bij de geboorte van vzw Durme bij waren.

Deze morgen zal ik hem tussen z'n ringactiviteiten door, proberen het vuur aan de schenen te leggen om zo hopelijk iets meer te weten te komen over z'n drijfveren.

Een goeie morgen Marc! Net de hele West-palearctische populatie zwartkop in jouw tuin gelokt?

Marc: (lacht) Neenee, de trekcondities voor deze soort waren deze nacht voor de eerste keer dit najaar optimaal en zoals je wellicht merkt, hebben ze het hier blijkbaar wel naar hun zin.

Ja, je kan inderdaad moeilijk naast zo'n massa vogels kijken! Hoe komt het dat er in jouw tuin zo'n pak vogels zit?

Marc: Ik heb het geluk een grote tuin te bezitten en mede door het ringwerk heb ik er voor gekozen om het grootste deel van deze tuin vogelvriendelijk in te richten. Zo staan hier 10-tallen sporken, elzen, vlieren, gelderse rozen, hazelaars en ga zo maar door. Bramen en andere ruigtekruiden mogen hier zonder probleem blijven staan. Allemaal planten die enorm belangrijk zijn voor vogels en waar ze ook voldoende eten en beschutting in kunnen vinden.

Van waar die fascinatie voor vogels?

Marc: Ik was al van kindsbeen af gefascineerd door vogels. Vroeger ging ik voor school vaak vlog nog even vogels kijken. Hetzelfde 's

avonds na school. televisie of wat dan ook. Wij leefden vroeger als het ware buiten. Op die manier leer je je streek kennen én waarderen. Leer je ook de natuur kennen of wat daar nog van rest.

Oei, ik bemerk blijkbaar enige ontgoocheling?

NR412008

5

Marc: Je zou voor minder... . De Durmevallei was vroeger één van de vogelrijkste gebieden van Vlaanderen. Mensen kwamen van ver naar onze streek om vogels te kijken. Soorten als klapekster, veldleeuwerik, geelgors en ga maar door kon je hier vaak aantreffen. Tegenwoordig moet je in Vlaanderen met een vergrootglas zoeken naar de gebieden waar nog veel vogelsoorten zitten. En het gaat nog steeds hard achteruit met de meeste vogelpopulaties, niet alleen in onze streek trouwens. Ook nu nog verdwijnen in razend tempo vele stukjes natuur.

Dat is spijtig genoeg een waarheid als een koe! Hoe is vzw Durme dan in je leven gekomen?

Marc: Ik leerde Fernand Roels en Jef De Raedt kennen en die hadden toen samen met nog een aantal andere mensen in 1969 vzw Durme

In de Durmemeersen probeert vzw Durme onder impuls van Marc Hebbelinck, met de nodige ingrepen en een geschikt beheer een stuk van de vroegere natuurwaarden te herstellen.

opgericht . We moesten iets doen tegen de vermindering en vernietiging van ons typische landschap.

Welke taken heb jij bij vzw Durme dan opgenomen?,

NR412008

6

Marc: De eerste jaren ging ik enkel naar vergaderingen en toen André Van Doorselaer ontslag nam als secretaris en schatbewaarder werd Karine Van Doorslaer secretaris en ik schatbewaarder. Door onze erkenning als terreinbeherende vereniging waren we verplicht alles volgens een bepaald boekhoudplan bij te houden. Ik moet hier zeker accountant Paul Buckinx bedanken voor zijn jarenlange, belangloze inzet.

Ik kan me inbeelden dat je enorm veel tijd en energie in zo'n administratie moet steken? En het is niet meteen het leukste werk lijkt me?

Marc: Samen met Natuurpunt en Stichting Limburgs Landschap krijgt vzw Durme als erkende terreinbeherende vereniging subsidies voor de aankoop van natuurgebieden. Die sub-

sidies dienen uiteraard rechtmatig gebruikt te worden.

Daarvoor heb je een transparante boekhouding nodig en die opstellen, daar kruipt inderdaad heel wat tijd in. Zonder die transparantie zouden we onze erkenning kunnen verliezen.

Met het actief invoeren van de administratie ben je in 2005 gestopt en heb ik die taak overgenomen. Maar in plaats van op je lauweren te gaan rusten ben je nog steeds actief binnen vzw Durme?

Marc: Klopt, ik ben conservator van de Durmemeersen en ook nog ondervoorzitter-penningmeester van de Raad van Bestuur van vzw Durme.

Ik hoop echter stilletjes dat er wat nieuw bloed in onze vereniging komt.

Ben je tevreden over wat vzw Durme al bereikt heeft?

Marc: Zeer zeker! Ondanks dat hier reeds heel wat prachtige gebieden op de schop gegaan zijn, is vzw Durme er toch in geslaagd om enkele van die gebieden te verwerven en voor de toekomst veilig te stellen.

Heb je daar enkele voorbeelden van?

Marc: Het Bulbierbroek is zo'n voorbeeld. Een vochtig gebied gelegen net naast de Durme. Een mooi rietveld werd hier begin jaren '80 ontwaterd en omgezet in grasland .Wij hebben het grootste deel kunnen aankopen en het gebied is reeds voor een deel terug rietveld geworden. De bijhorende avifauna maakt er nu gretig gebruik van.

Een ander voorbeeld is het Polderbroek. Een prachtig gebiedje waar we enkele percelen in eigendom hebben en waarvan het grootste deel ,door de VLM aan ons in beheer werd gegeven .

Het is ongelooflijk hoe mooi dit terrein is veranderd in enkele jaren tijd en welke rijkdom aan o.a. vogels het nu bezit. Een stukje van de rijkdom van vroeger die terug is .

Een goed idee van hoe de Durmemeersen er uitzagen krijg je trouwens ook door naar de schilderijen van kunstschilder André Bogaert te kijken .

Tijdens het ringwerk krijgen de vogels een aluminium ring rond de poot met een unieke cijfercode. Op die manier hoopt men meer te weten te komen over hun levenswijze.

Zelf de kleinste afwijkingen of bvb. kleurenvariaties worden uitvoerig gedocumenteerd.

Als je die schilderijen bekijkt, bemerk je pas hoe ingrijpend het landschap hier reeds veranderd is. Om stil van te worden...

Zijn er nog dingen die je zou veranderen? Of waar je misschien juist hoopvol naar toekijkt?

Marc: Onder andere is verdroging een zwaar probleem voor onze natuurgebieden. Ik vind het nogal cynisch dat het probleem veroorzaakt wordt door te veel water weg te pompen door de polderbesturen en dat we er nog polderbelasting moeten voor betalen ook. Verder heb ik m'n hoop wat gevestigd op het geactualiseerde Sigmaplan. Om de veiligheid van de bewoners langsheen o.a. de rivier de Durme te garanderen plant men verschillende ingrepen. Enkele van die ingrepen krijgen een natuurlijke invulling, zoals de aanleg van een overstromingsgebied. Zo kan misschien terug een beetje van de natuurwaarden van deze bijzondere streek worden hersteld.

We hopen het samen met jou Marc!

En om het bij wijze van afsluiting nog even over jouw ringwerk te hebben, wat zijn de leukste soorten die je recent nog voorzien hebt van een wetenschappelijke ring?

Marc: In die paar decennia dat ik vogelringer ben, heb ik al heel wat soorten geringd. Toch heb ik ook dit jaar weer een paar nieuwe soor-

ten in m'n handen gehad.

Zo heb ik samen met Geert De Smet (reservatenmedewerker bij vzw Durme) de ooievaars aan het Donkmeer geringd (zie ook D&S 2008/3), enkele lepelaars van een kolonie op Linkeroever en had ik m'n eerste vangst van een orpheusspotvogel.

NR4 | 2008

7

Kan je me tot slot ook even vertellen op welke manier ikzelf ook zo'n vogelweelde kan creëren in m'n tuin?

Marc: Heel simpel, iedereen die een tuin bezit, kan meegenieten van vogels die er in rondfladeren.

We moeten alleen af van het dikwijls vastgeroeste idee dat er in de tuin geen onkruidje mag staan, of dat er geen blaadje op het gemillimeterde gazon mag liggen.

Plant meer besdragende struiken genre spork of meidoorn, laat een hoekje in de tuin wat verwilderen, stop het gebruik van herbiciden en ga zo maar door.

Het kost echt niet veel extra moeite en je haalt zoveel meer plezier uit je tuin.

Bedankt voor dit leuke gesprek Marc en ik ga het alvast zelf proberen!

Eén ding hebben de gesprekken met onze vrijwilligers me al geleerd: het zijn gedreven mensen. Mensen die zich onbaatzuchtig inzetten voor vzw Durme op talloze manieren. Vaak in de schaduw maar o zo belangrijk voor een vereniging!

Wil je zelf graag als vrijwilliger meewerken aan natuurbescherming in je eigen streek of dorp? Vzw Durme heeft immers heel wat vrijwillige helpershanden nodig.

Meld je dan aan bij één van de afdelingen, conservators of op het secretariaat per mail op info@vzwdurme.be of telefonisch op 09 348 30 20.

Ga ook eens langs op onze website: www.vzwdurme.be

Terreinploeg versterkt met tractor

Geert De Smet

NR4 | 2008

8

Nee, geen nieuwe collega voor onze professionele terreinwerkers Bob en Kris, maar wel de langverwachte tractor!

In 2007 werd door Tim Audenaert een subsidiedossier "soortenbeschermingsproject" ingediend bij de Provincie Oost-Vlaanderen, onder de projecttitel: "Herstelbeheer en ontwikkeling van matig tot voedselrijke, natte graslandhabitats (molinion, calthion) met veldrus, dotterbloem en schildereprijs".

Om het beheer van deze graslanden zelf te kunnen uitvoeren werd in het kader van dit project de aankoop van een aangepaste tractor en bijhorend materiaal voorgesteld.

Dit dossier werd begin dit jaar goedgekeurd door de Bestendige Deputatie, de tractor kon

besteld worden en op dinsdag 2 september werd hij geleverd.

Vzw Durme beheert een aantal historische relicten van alluviale schralere graslandhabitats. Met name matig tot voedselrijk, nat grasland kent plaatselijk uitzonderlijke natuurwaarden. De bijzondere abiotiek (bodem, waterhuishouding) van deze gemeenschappen (natte, veelal venige bodem met kleinschalige greppelstructuur) is tegelijk zeer kwetsbaar en moeilijk te beheren. Net deze uitzonderlijke gemeenschappen behoeven een intensief maaibeheer. Soorten zoals blauwe zegge en veldrus, maar ook de aanwezigheid van ondiepe veenpakketten in de bodem sluit eigenlijk elke andere beheeroptie uit. Verwaarlozing (en dus verruiging) alsook grasbeheer leidt tot degradatie van deze regionaal zeldzame

Bij de levering van de tractor en maaibalk werden de sleutels plechtig overhandigd door de Oost-Vlaamse Gedeputeerde voor Milieu en Natuur, de heer Jozef Dauwe (rechts).

De garantie van een hooibeheer met eigen, aangepast werkmateriaal door de eigen terreinploeg is cruciaal voor het voortbestaan van zeldzamere soorten in de regio.

gemeenschappen en soorten. De aard van de terreinen maakt een maaibeheer met gewone landbouwwerktuigen zeer moeilijk tot soms onmogelijk.

Hierdoor wordt het beheer door plaatselijke landbouwers steeds problematischer en kan niet meer jaarlijks gegarandeerd worden, of werd plaatselijk toch vervangen door graasbeheer, wat op termijn negatieve gevolgen heeft voor de natuurwaarden en deze kritische soorten.

Om deze vegetaties te herstellen en verder te ontwikkelen was dus een duurzame oplossing noodzakelijk in de vorm van een adequaat hooibeheer met aangepast materiaal.

De aankoop van een compacte moerastrekker met aangepaste banden en aangepast werktuig kadert in de keuze voor een duurzaam maaibeheer van deze kwetsbare, kleinschalige, natte vegetaties voor het behoud van zeldzame soorten als blauwe zegge, veldrus, wilde bertram, grote ratelaar en dotterbloem.

De garantie van een hooibeheer met eigen, aangepast werkmateriaal door de eigen terreinploeg is cruciaal voor het voortbestaan van de genoemde soorten in de regio.

De acute noden situeren zich momenteel in de eerste plaats in het reservaat De Buylaers, en

daarnaast ook in De Gavers, Reservaatzone Donkmeer en De Durmemeersen.

Bij de levering van de tractor en maaibalk werden de sleutels plechtig overhandigd door de Oost-Vlaamse Gedeputeerde voor Milieu en Natuur, de heer Jozef Dauwe.

NR412008

9

Door de leverancier werd aan onze terreinmedewerkers Bob en Kris uitgelegd hoe de toestellen werken en werd er een eerste perceeltje gemaaid in De Buylaers. Getuige hiervan de volgende foto's.

Tot slot

om niet altijd over 'de tractor' te moeten spreken, werd besloten de machine te dopen. Met unanimité van stemmen werd gekozen voor de doopnaam 'Tim', naar onze ex-collega, initiatiefnemer van dit project en dus 'peter' van de tractor.

De doopplechtigheid heeft bij het schrijven van deze tekst nog niet plaatsgevonden, de medewerkers van het bezoekerscentrum Molsbroek wachten op een seintje van de peter, die bij deze heuglijke gelegenheid uiteraard (minstens) een rondje geeft!

De "Tim" wacht nog altijd op de doopplechtigheid en een rondje van zijn peter!

Met de steun van:

Broedgeval porseleinhoen en woudaap in het Molsbroek

Joris Everaert

NR4 | 2008

10

Half mei tot begin juni is voor ornithologen altijd een spannende periode in het natuurreservaat Molsbroek in Lokeren. Het is immers de periode dat nog enkele zeer zeldzame – voor het Molsbroek niet-jaarlijkse – broedvogels kunnen arriveren.

In die periode ben ik (vooral 's avonds) dan ook een bekende 'verschijning' in het gebied, vol doorzettingsvermogen in de hoop iets te ontdekken.

Op 11 mei was het al prijs. Net na zonsondergang toen het begon te schemeren, weerklonk plots de indringende luide roep van een **porseleinhoen** in de natte weilanden met zeggenvegetatie. Het mannetje van deze soort roept ongeveer iedere seconde een scherp en explosief 'huitt', als een zweepslag, en dit soms urenlang. Na 12 mei werd echter niets meer gehoord, maar op 5, 11, 13 en 16 juni kon het geluid opnieuw gehoord worden op dezelfde plaats.

Hoewel we geen absolute zekerheid hebben van een succesvol broedgeval (ontoegankelijkheid van het gebied en verborgen levenswijze) is het aannemelijk dat de soort ook daadwerkelijk tot broeden kwam. Waarschijnlijk was de 'zwijgzame' periode de broedtijd en heeft de soort er zelfs een tweede keer gebroed.

Deze in Vlaanderen bedreigde broedvogelsoort kent in het Molsbroek grote schommelingen. In 1968 werd de soort er als broedvogel gemeld (juiste aantal territoria onbekend). In 1992 werden er bij intensief nachtelijk inventariseren maar liefst 13 territoria vastgesteld. Dit uitzonderlijk grote aantal territoria was vermoedelijk het gevolg van een tactische waterpeilverhoging tijdens het voorjaar om de kokmeeuwenkolonie wat in toom te houden.

In 1993 konden nog 7 roepposten gehoord worden, maar de jaren daarop vertoonde de soort een typisch karakter van een niet-jaarlijkse broedvogel. In 1999 en 2000 waren nog 4 en

resp. 3 territoria aanwezig. Het was in 2008 dus 8 jaar geleden dat deze soort nog eens werd waargenomen in het Molsbroek. Interessant om weten is dat het waterpeil tot in juni aanzienlijk hoger bleef dan in voorgaande jaren, omwille van technische problemen met de pomp.

De habitatvoorkeur van het porseleinhoen gaat uit naar natte plaatsen die begroeid zijn met zeggen, biezten, lisdodden en grassen. Echt geschikte terreinen voor deze soort zijn zeldzaam in Vlaanderen en jaren met enkele tientallen territoria zijn zeer uitzonderlijk. De Vlaamse populatie werd in 2003-2004-2005 op basis van de vastgestelde territoria geschat op 15-20, 2-8 en 13-18 broedparen.

De soort vergt wel een aangepaste inventarisatiemethode en is wellicht iets talrijker dan de gegevens doen uitschijnen. Toch blijft het een bedreigde broedvogelsoort in Vlaanderen.

Maar in juni was de euforie compleet, toen ik op 3 juni tijdens de avondschemering een roepend mannetje van de **woudaap** ontdekte in het Molsbroek, en hem door zijn geroep ook goed kon bekijken. De baltsroep van deze kleinste Europese reigersoort bestaat uit een met tusenpozen van 2 seconden herhaald, zwak en

Woudaap

Foto Joris Everaert

Woudaap jong

Foto Joris Everaert

dof 'wouw'. De dagen nadien kon niets meer gehoord worden, maar toen ik op 11 juni op dezelfde plaats een vrouwtje zag invliegen, kon dit geen toeval meer zijn. Op 13 juni werd het mannetje 's avonds ook nog eens kortstondig gehoord.

Het was dan in spanning wachten op de zogenaamde 'voedselvluchten' van de oudervogels om meer zekerheid te hebben van een succesvol broedgeval. En die kwamen er ook vanaf zeker begin juli. In de tweede decade van juli werden de voedselvluchten intensiever. Op 27 juli was het dan zover: bij het aanvliegen van één van de oudervogels, hoorde ik plots een luid herhaald 'tchek' roep.

Het waren minstens 3 bedelende jongen die al uitgevlogen waren. Tot 2 augustus werden zowel de oudervogels als jongen nog af en toe opgemerkt. Deze in Vlaanderen met uitsterven bedreigde broedvogelsoort is net zoals het porseleinhoen een niet-jaarlijkse verschijning in het Molsbroek.

In 1992 kon een zeker broedgeval worden vastgesteld met 5 uitgevlogen jongen. In 1968, 1969, 1971, 1983, 1995, 1997 en 2004 waren er mogelijke broedgevallen (tijdelijke zangposten van mannetjes zonder duidelijke indicaties van een succesvol broedgeval).

De woudaap is gebonden aan moerassen, vijvers en rivieren met een rijke oeverbegroeiing

van riet, lisdodde en wilgen. De aanwezigheid van nat riet en/of in het water hangende wilgenstruiken is belangrijk om goed naar voedsel te kunnen zoeken.

Tot de jaren '60 nestelden jaarlijks ongeveer 150 paar in Vlaanderen. Vanaf dan deed zich een sterke afname voor. Halfweg de jaren '90 waren zelfs geen vaste broedplaatsen meer gekend. Verklaringen voor de achteruitgang worden deels gezocht langs de trekroutes en in de overwinteringsgebieden waar door uitbreiding van de Sahelzone de mortaliteit sterk zou zijn toegenomen.

Daarnaast heeft het verdwijnen van geschikte habitat na de jaren '60 zeker een bijkomende rol gespeeld. Sinds 1996 lijkt de soort bezig aan een heel voorzichtige terreinwinst. In de periode 2000-2005 waren in Vlaanderen 11 tot 19 broedparen.

In 2008 werden beduidend meer koppels en/of roepende mannetjes waargenomen in Vlaanderen.

De toekomst van de woudaap als broedvogel in Vlaanderen blijft toch nog onzeker, temeer daar onze populatie vooral bestaat uit territoriale, solitaire mannetjes.

De ornithologische waarde van het Molsbroek komt sterk naar voor door de aanwezigheid van porseleinhoen en woudaap. Hopelijk mogen we ze ook de komende jaren nog bewonderen.

Porseleinhoen

Foto Joris Everaert

NR4 | 2008

11

Maaien in het natuureservaat 'De Venne'

Jurgen Couckuyt

NR412008

12

Het was een schitterende nazomer en daar hebben we dankbaar gebruik van gemaakt met de werkgroep Oudenbos.

In het natuureservaat 'De Venne' hanteren we een nieuw maaisysteem dat uit 6 grote blokken bestaat. Iedere maaisessie wordt er 1/2 van het perceel gemaaid oftewel 3/6. Tijdens een volgende maaisessie zal er kloksgewijs 1/6 opgeschoven worden en vermits er 2 maaisessies zijn tijdens een jaar, wil dit dus zeggen dat over het gehele jaar 2/3 of 4/6 zal gemaaid zijn. Daardoor blijft **1/3 van het perceel ongemaaid** opdat vlinders en andere insecten ongestoord hun eitjes kunnen afzetten en verpoppen. Hierdoor zal ook 1/3 of 2/6 **tweemaal gemaaid** zijn per jaar en twee stukken van 1/6 groot zal slechts **éénmaal gemaaid** zijn.

Met dit verschil dat 1/6 tijdens de vroege zomer wordt gemaaid en 1/6 van het perceel tijdens het najaar. Van diversiteit gesproken !

Nadat in dit historisch hooiland jarenlang een nulbeheer werd gevoerd, is ongeveer 4 jaar geleden terug een maaibeheer ingesteld. Het

bijna bos is nu volledig hersteld naar een (ruig hooiland.

2 Houtkanten die om de 4 jaar gefaseerd worden afgezet, flankeren dit prachtig stukje natuur. Ieder jaar kan je de vruchten zien van dit beheer, want steeds meer typische hooilandgemeenschappen komen tot bloei. Het doel is nu verder te verschrallen tot we ons doel hebben bereikt: een schraal nat hooiland.

Het is dankzij de werkgroep Oudenbos dat we dit doel kunnen bereiken. Gestaag maar zeker groeit deze groep van vrijwilligers.

Op kosten van Klein Landschap

Oudenbos kunnen de vastere leden, af en toe een cursus volgen dat betrekking heeft met het beheer van dit reservaat.

Sommigen hebben reeds de cursus hooilandbeheer en de cursus bosmaaier met succes afgelegd. Volgende winter gaan we de laatste grote bomen verwijderen die zich nog in de houtkant bevinden. Op 31 januari en 1 Februari houden we dan een houtkapweekend. Mensen die geïnteresseerd zijn in het gratis brandhout kunnen met ons contact opnemen.

En wie eens kennis wil maken met de werkgroep en al onze activiteiten, kan zich inschrijven bij onze werkgroep.

Hierbij wil ik Thomas, Kristof, Thierry en Sabine bedanken voor hun tomeloze inzet tijdens de voorbije jaren. Van deze mensen kunnen we al zeggen dat zij de ancients zijn van onze werkgroep.

Meer informatie vind je op de website www.klein-landschap-oudenbos.be

Werkgroep Oudenbos,
Vzw Durme.

Parels in het Sinaaise Landschap

Nieuwe DVD over De Fondatie en De Heirnisse

André Verstraeten

Eind 2004 verscheen de prachtige natuurfilm van Paul en Tommy Vercauteren over “**De Fondatie van Boudelo te Sinaai**”.

Ondertussen zijn in dit erkende reservaat door de beheerder, vzw Durme, al méér dan 70 ha gronden aangekocht en werden tal van succesrijke startbeheerwerken uitgevoerd.

Zo broedden in 2008 de rustbehoevende *dodaars* en de *ijsvogel* op een vijver waar vroeger - door veelvuldig recreatief gebruik - nauwelijks een dier aanwezig was.

Dit is een mooi voorbeeld van samenwerking met de overheid: de vijver kon aangekocht worden van de stad Sint-Niklaas en de aanleg van natuurtechnische oevers gebeurde met de steun van het provinciebestuur Oost-Vlaanderen.

Conservator Paul Vercauteren die dagelijks voor het toezicht en de inventarisaties zorgt, heeft met een videocamera veel unieke momenten natuurbeleving gefilmd.

Hij kon daarbij rekenen op de medewerking van zijn zoon Tommy die door vzw Durme als bijzonder wachter is aangesteld.

Bij de inventarisatie in het aanpalende bosreservaat *De Heirnisse*, eigendom van het Agentschap voor Natuur en Bos, werd de videocamera ook geregeld ingeschakeld en werden ook andere mooie natuurplekjes in Sinaai gefilmd.

Uit die vele uren opnames is een selectie van 39 minuten gemaakt en die film wordt eind 2008 door vzw Durme als DVD uitgegeven. Zoals bij de eerste film zijn ook nu de teksten ingesproken door Hilde Creve en zorgde Joris Buysse

(Papageno – Lokeren) voor compositie en uitvoering van de begeleidende muziek.

De uitgave van deze film wordt gesteund van het stadsbestuur van Sint-Niklaas.

De film wordt als DVD te koop aangeboden tegen **€ 15,00 / stuk**.

Bestellen kan door storting op rekening-nummer 001- 2299900-09 van vzw Durme. Vermeld ‘DVD Fondatie’.

De bestellingen worden afgesloten op 15 november en de DVD wordt bezorgd voor 15 december 2008.

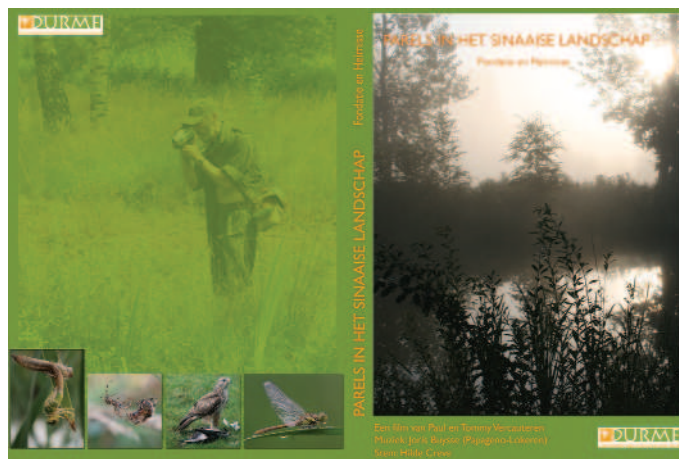
Een uniek geschenk voor de eindejaarsperiode !

Nadien blijven nog slechts een beperkt aantal DVD's beschikbaar, tot de voorraad is uitgeput.

Deze uitgave gebeurt in het kader van de viering **40 jaar vzw Durme** (1969-2009).

NR4I2008

13

Tijdelijke tentoonstellingen in het bezoekerscentrum Molsbroek

Natuurfototentoonstelling

NR412008

14

Van **november tot en met januari** kan je na een wandeling komen opwarmen in ons bezoekerscentrum en genieten van een tentoonstelling met foto's uit de streek van Schelde en Durme.

Het Regionaal Landschap Schelde-Durme stelt deze fototentoonstelling samen op basis van de knappe beelden van de bekende natuurfotografen Yves Adams, Misjel Decler, Ludo Goossens en Rollin Verlinde.

De landschapsbeelden nemen ons doorheen de seizoenen mee op een trip door de natuurrijke meersen, langs de Scheldedijken, en dwars door een zoetwaterschor. Onderweg genieten we van de typische kerkjes langs de Schelde, en laten we ons overzetten door de veerman.

Op een gewone wandeling moet je al geluk hebben, maar in deze tentoonstelling sta je oog

Kuiifeend

Vildaphoto

in oog met een haas, een steenuiltje, een ijsvogel, een kamsalamander en vele andere bewoners van onze streek. Ook de flora wordt zeer mooi in beeld gebracht.

Kortom een echte aanrader!

Kriebeltentoonstelling

De succesvolle lente-roofvogelcursus voor kinderen bracht ons op het idee om voor de geïnteresseerde en creatieve jongeren die daarop afkwamen een nieuwe cursus te organiseren. Aangezien ze verkikkerd waren op alles wat

Er werden allerlei prachtige en vaak grappige kriebeldiertjes gemaakt!

wriemelt en krioelt in de natuur, besloten we een **'kriebelbeestjesweek'** te organiseren.

Het kriebelbeestjesproject liep van 7 tot 11 juli. De 25 ingeschreven kinderen begonnen de week met observatie en determinatie van al het klein leven dat ze in de insectentuin konden vinden.

Daarna gingen ze allemaal aan de slag met verf, lijm, papier, klei, veren, oogjes en natuurlijke materialen om prachtige kriebeldiertjes te knutselen. Het resultaat van hun noeste werk was te bezichtigen in de tentoonstellingsruimte van het bezoekerscentrum Molsbroek gedurende de hele zomervakantie. Iedere bezoeker genoot van zoveel inspiratie en knutselvaardigheid!

Het fotoverslag van de cursus is terug te vinden op de website www.vzwdurme.be

Wel en Wee

Nieuws uit onze afdelingen

Vzw Durme is actief in vier afdelingen die samen het hele werkingsgebied van de vereniging bestrijken. In "Wel en Wee" bundelen de plaatselijke medewerkers het nieuws van de voorbije maanden.

NR4 | 2008

15

Afdeling Lokeren – Moerbeke – Sint-Niklaas – Stekene

Nieuw fietspad in Moerbeke ?

Provincieraadslid Hilaire Liebaut heeft een voorstel ingediend om het veel gebruikte spoorwegfietspad in Lokeren, te laten doortrekken over het grondgebied van Moerbeke tot in het Heidebos. Tijdens een laatste vergadering van vzw Durme afdeling Lokeren, is dit voorstel met alle waardering besproken.

Ook is daarbij besloten om, in de mate dat een natuurvereniging enig gewicht in de schaal kan leggen, dit project in de toekomst te steunen bij alle bevoegde diensten. Misschien kan dit vruchtbaar zijn, want destijds als die spoorwegbedding ten zuiden van de toenmalige suikerfabriek is verkocht aan een privé instantie, deden allerlei geruchten de ronde dat dit vooral was om geen pottenkijkers te krijgen in een jachtterrein. Het is dus best mogelijk dat vanuit die kringen het project zou tegengewerkt worden en enige tegendruk is dan wel passend.

André Verstraeten

Het fietspad op de vroegere spoorwegbedding Lokeren-Moerbeke ligt er al op het grondgebied Lokeren en wordt hopelijk nu ook doorgetrokken op het grondgebied Moerbeke.

Zeldzaamheden in Oudenbos

Rode ogentroost

Foto Jurgen Couckuyt

In het landschap van Oudenbos blijven maar zeldzame planten opduiken.

Hier vind je boslathyrus, een zeer zeldzame plant in Vlaanderen en dus beschermd als rode lijstsoort.

In een schralere berm vonden we ook een 300-tal rode ogentroost, een éénjarige die eveneens voorkomt op de Rode Lijst, alsook een 30-tal brede wespenorchis. Vermoedelijk zijn dit de enige orchissen op Oudenbos.

Dit bewijst nog maar eens dat dit landschap ondergewaardeerd wordt. Het beleid heeft hier een serieuze blunder gemaakt door dit gebied te bestempelen als puur agrarisch gebied op het gewestplan.

Op lange termijn zal dit er de oorzaak zijn dat deze zeldzaamheden zullen verdwijnen uit het landschap van Oudenbos. Neem een kijkje op onze website www.klein-landschap-oudenbos.be onder 'zeldzaamheden'.

Jurgen Couckuyt

Afdeling Zele-Berlare-Wichelen**Vrijwilligers dragen de De Donk Verbeeld/t**

NR412008

16

"Paling in 't groen"

Marleen De Vos

Op 14 september werd aan het Donkmeer voor de tweede keer een breed toeristisch project uitgewerkt. Na 'Sargasso tot de Donk' vorig jaar was het nu de beurt aan 'De Donk Verbeeld/t' dat werd gecoördineerd door de cultuurdienst van Berlare. Deze keer werkten nog meer mensen en verenigingen mee.

Het werd een project met aandacht voor de lokale geschiedenis, natuur en cultuur, enz. Vanuit vzw Durme hebben we hier met een enthousiaste ploeg van zeven mensen (waarvan zes vrijwilligers!) aan meegewerkt.

Om 10.00 uur kon je met Marleen De Vos en Lydia Bracke op stap in de Reservaatzone Donkmeer, om 14.00 uur gidste Franki D'haese geïnteresseerden door hetzelfde gebied. Op de site 'Luilekkerland' werd een sessie Natuurschilderen gegeven door Teresa De Smet.

Er stond ook een nieuw werk van Marleen De Vos opgesteld met 'Paling in 't groen' als toepasselijke titel. In de Eendenkooi gaf ikzelf om het half uur uitleg over de Eendenkooi en de restauratie daarvan.

Ondertussen was het bezoekerscentrum open voor de laatste dag van de erg gesmaakte tentoonstelling 'Berlare in 't Groen' (van VBS De Duizendpoot). Er liep ook een (nieuwe!) monta-

ge natuurbeelden 'Reservaatzone Donkmeer gefotografeerd door de seizoenen heen' van Eddy Copers en in de inkom werd voor het eerst onze reizende tentoonstelling 'Natuurschilderen' getoond. We hadden daarbij geluk met het weer zodat de belangstelling groot was.

Jan Maertens

Paling in 't groen

*Ze zijn met velen
ze komen van ver
in manden,
in bakken vol water
om -ach- even later
(is dat vandoen)
te eindigen in
room, in rood of
in 't groen*

*(Marleen De Vos)***Nieuwe toezichter Reservaatzone Donkmeer**

Lydia Bracke uit Uitbergen, lid van onze Werkgroep Stilleven die de activiteiten 'Stilleven, over natuurbeleving en stilte' op touw zet, zal zich voortaan ook inzetten als toezichter van Reservaatzone Donkmeer, met een boontje voor deelgebied 'Polsmeersen'.

Lydia van Stilleven is nu ook toezichter. Foto Eddy Copers

Afdeling Waasmunster - Temse**De Leebeek in de kijker**

Met onze afdeling organiseerden we op 6 augustus een fietstocht met de 'Leebeek' als thema. De fietstocht startte aan de Ruiterkerk. Van hieruit hebben we een route uitgestippeld waardoor we verschillende keren bij de beek kwamen.

Op die manier hadden we in drie straten een meet- en onderzoeksstop voorzien. We geven hier de resultaten van ons onderzoek:

Meet- & onderzoeksstop in de Doornikstraat thv. 1e betonnen overwelling:

Waterdiepte: 0,40-0,48 m

Beekbreedte:

- Op de bodem: 3,10 m
- Op maaiveldhoogte : 4,20m

Breedte oeverzone: + 1 m

Bodembegroeiing: riet, gele lis, sterrekroos.

Oeverbegroeiing: grassen, wilgen, els, vogel-wikke, brandnetel, moeraspirea, zevenblad.

Diertjes:

- In het water: waterpissebed, watervlo, één-oogkreeftje, larve ééndagsvlieg, bloedzuiger, duikerwants.
- Boven het water: het lantaarntje (libel).

Meet- & onderzoeksstop Leestraat 2 thv. 3 betonnen overwelling:

Waterdiepte: 0, 72 m

Beekbreedte:

- Op de bodem: 2,80 m
- Op maaiveldhoogte: 5,30 m

Breedte oeverzone:

- weg : + 4 m
- akkerland: 1- 1,50 m

Bodembegroeiing: waterpest

Oeverbegroeiing: grassen, plataan (ook paardekastanje, hemelboom, es...), brandnetel, hagewinde, zuring, melk- en akkerdistel, moeraspirea, zevenblad, kamille, boterbloem, kruiskruid, witte dovenetel, smeewortel.

Boven het water: onder andere een glazenma-
ker (libel).

Witte dovenetel

Meet- & onderzoeksstop Leebrugpad thv. hout-enbrug aan monding:

Waterdiepte : 0, 56 m

Beekbreedte : - Op de bodem : 10,30 m
- Op maaiveldhoogte : 12,80 m

Breedte oeverzone : + 3 m

Bodembegroeiing : sterrekroos, waterpest, waterranonkel, gele lis.

Oeverbegroeiing : grassen, riet, hagewinde, brandnetel, bereklauw, smeewortel, zuring, akkerdistel, smalle wegbree, bijvoet.

Waterdiertjes & vis : watervlooi, éénoogkreeft-
je, schaatsenrijder, larve ééndagsvlieg, baars-
je.

Clem Ruelens

Afdeling Hamme – Dendermonde

Geen gegevens ontvangen.

NR4 I2008

17

Watercrassula: een indringer in De Fondatie !

Geert De Smet

NR41/2008

18

Enkele weken geleden vond plantenkenner Tom Neels op een perceel met een aangelegde poel in de Fondatie de soort watercrassula. Watercrassula is een exoot en heeft de reputatie agressief uit de hoek te kunnen komen en hele waterpartijen te kunnen innemen. Een (noodzakelijke) aanleiding dus om dit plantje van wat naderbij te bekijken.

Beschrijving

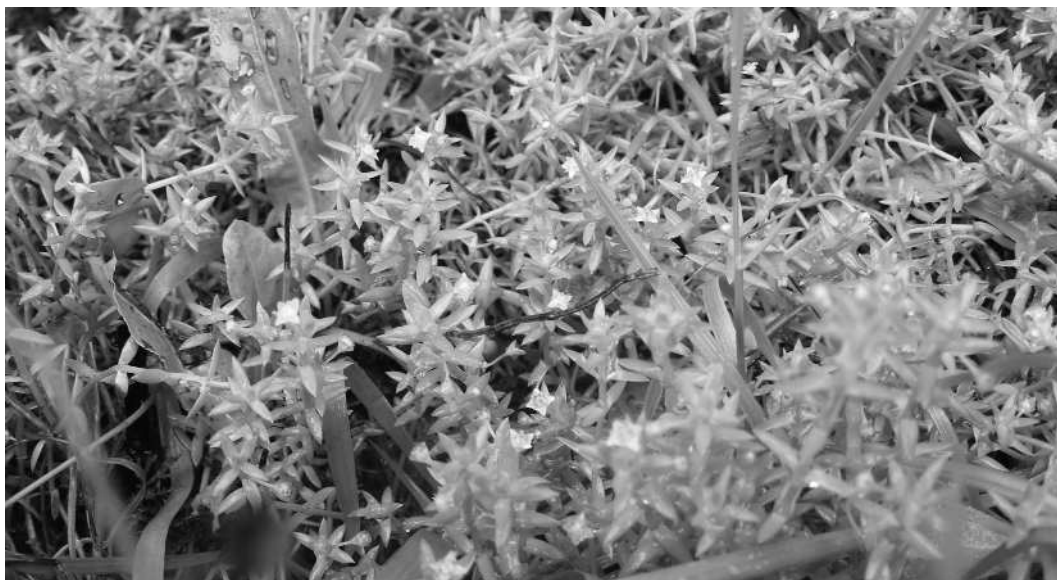
Watercrassula is een aquatische/amfibische plant met helder geelgroene kleur, die grote open tot dichte, voor andere planten praktisch ondoordringbare matten kan vormen. De stengels, die in de oeverzone over de bodem kruipen, kunnen in lengte variëren van 10-130 cm. Vooral ondiep water heeft de voorkeur. Als het water dieper is dan een halve meter heeft de soort een veel ijler karakter. Op de knopen van de sterk vertakte stengel vormt de soort wortels, zodat elk losgeraakt stukje stengel zich gemakkelijk kan vermenigvuldigen. De blade-

ren staan kruisgewijs tegenover elkaar en zijn 4 tot 20 mm lang. Elk blad heeft een lineair tot elliptische vorm die eindigt in een spits puntje. Een duidelijk verschil met Sterrenkroos-soorten is dat de bladeren van Watercrassula aan de basis met elkaar vergroeid zijn. Opvallend zijn de kleine stervormige roze-witte bloemen, met een doorsnede van ruim 3 mm, die op een steeltje in de bladoksel staan.

Verspreiding

De soort heeft een brede ecologische amplitude en komt van oorsprong voor in stilstaande en stromende wateren van Australië en Nieuw-Zeeland. Daar wordt ze "Australian Swamp Stonecrop", resp. "Pigmyweed" genoemd.

Watercrassula is vermoedelijk in 1914 voor het eerst in Engeland ingevoerd als sier- en zuurstofplant voor de vijver. In 1927 werd deze soort ("Swamp Stonecrop" in de handel) via de reguliere handel verspreid. In 1996 waren er 305 groeiplaatsen in Engeland bekend, in 2000

De reputatie van Watercrassula is ronduit slecht vanwege zijn dominante aanwezigheid en agressieve verspreidingsgedrag. De soort vormt dan ook een bedreiging voor de bijzondere flora en fauna in natte biotopen.

waren dat er al 400. In de Engelse vakliteratuur wordt deze verspreiding als ernstiger gezien dan die van de smalle en brede waterpest een eeuw daarvoor. In 1981 werd *Watercrassula* voor het eerst in forse hoeveelheden aangetroffen op het Europese vasteland, in een viskwekerij in de Duitse Pfalz. In Vlaanderen werd de soort voor het eerst ontdekt in 1982, in vijvers van het Meerdaelwoud. In 1996 en 1998 werd de tweede groeiplaats gevonden in de omgeving van Emblem/Lier en Hoboken.

Beheerservaringen in het buitenland

De reputatie van *Watercrassula* in het buitenland is ronduit slecht vanwege zijn dominante aanwezigheid en agressieve verspreidingsgedrag. De soort vormt dan ook een bedreiging voor de bijzondere flora en fauna in natte biotopen. Grote beheerskosten moeten gemaakt worden om de soort in toom te houden. Er wordt melding gemaakt van negatieve effecten van *Watercrassula* ten opzichte van amfibieën als de kamsalamander en Kleine watersalamander (*Tritus vulgaris*).

De ondoordringbare *Crassula*-matten laten geen ruimte voor de plantensoorten die normaliter door salamanders gebruikt worden om eieren af te zetten, o.a. egelboterbloem en manna-gras. De stijve *Crassula*-bladen lijken op hun beurt ongeschikt om door de salamanders te worden dubbelgevouwen om er eitjes tussen te bevestigen. Daarnaast laat *Watercrassula* te weinig open ruimte in het water voor het balts-gedrag van deze dieren.

In Engeland, waar de soort nu een groot probleem vormt, wordt gewaarschuwd om de soort niet mechanisch te verwijderen. Elk losgeraakt stukje plant zou zich immers weer makkelijk kunnen verspreiden. Om de soort te vernietigen, wordt geadviseerd de groeiplaats met zwarte plastic af te dekken of door middel van vloeibaar stikstof te vernietigen. De beste en enig afdoende oplossing zou het gebruik van herbiciden zijn. Deze bestrijdingswijze wordt echter niet snel toegepast in natuurgebieden.

Een gewaarschuwd man...

Het lijkt erop dat de waarschuwingen met betrekking tot het agressieve verspreidingsge-

drag van deze soort vanuit het buitenland serieus genomen moeten worden. Een bijkomend probleem is dat deze soort al jaren in tuincentra en aquariumhandelaren verkocht wordt, zij het onder de naam *tillaea recurva* of *crassula recurva*. Potentiële verspreidingsbronnen zijn dus in overmaat aanwezig.

NR4 | 2008

19

Dat *Watercrassula* bij haar kolonisatie van nieuwe gebieden bepaald geen fijnproever is, maakt het ook nog lastiger. Men kan zich de vraag stellen of de verspreiding nog wel onder controle te krijgen/houden is. Op het vasteland is het aantal groeiplaatsen echter nog relatief beperkt en het loont nog de moeite te trachten deze nieuwkomer door alert beheer onder de duim te houden.

Daarvoor moeten er maatregelen getroffen worden op de bekende groeiplaatsen, zodat de soort - in goed overleg met de eigenaar - vernietigd wordt. Dit moet voorzichtig gebeuren met aandacht voor de aanwezige flora en fauna. Daarbij is (weg)maaïen van de soort uit den boze! Natuurlijkehebbers (vegetatiekundigen, beheerders, enz.) moeten met hun geprofileerde laarzen zelfs opletten dat ze zelf geen verspreidingsfactor worden!

Daarnaast moet men alert zijn op nieuwe groeiplaatsen en er aandacht aan besteden dat de media o.a. tuincentra, vis-, vijver- en aquariumverenigingen waarschuwen voor de negatieve effecten van het uitzetten van deze en andere exoten in sloten en vijvers. Bij voorkeur zou op nationaal of Europees niveau voorkomen moeten worden dat de soort te koop wordt aangeboden. Alleen op die manier kan de invasie gepareerd worden.

De ontdekte groeiplaats in De Fondatie situeert zich op een waardevol perceel met een poel. In de nabijheid zijn nog meer dergelijke percelen gelegen. Het is dus van belang de gevonden planten te verwijderen. Nadien moet men opvolgen of er op dat perceel geen nieuwe groei ontstaat en moet men ook de nabijgelegen percelen in de gaten houden.

Bron: Horsthuis M.A.P en Zonderwijk M., *Hypericum* 1, januari 2003)

Struweeltjes

Struweeltjes is een rubriek met allerlei interessante, opvallende of gewoonweg leuke natuurnieuwsjes uit onze regio. Heb je zelf zo'n nieuwtje, speel het dan gewoon door naar de redactie!

NR412008 Nieuwe medewerkers

20

Sedert augustus telt het personeel van vzw Durme twee nieuwe medewerkers. Marieke De Vos vervangt Jozefien Schaffler die nu met bevallingsverlof is en na daarna terug in het onderwijs stapt.

't Ga je goed, Jozefien!

Marieke is aangeworven als 'educatief medewerkster'.

Heleentje De Brauwer is vooral bekend van JNM-Durmeland. Ze is ook actief in de afdelingswerking Zele-Berlare-Wichelen en in de Raad van Bestuur van vzw Durme, waar ze ten voordele van een aanwerving als personeelslid ontslag neemt.

Heleentje zal zich inzetten als 'verenigingsmedewerker'.

Heleentje (links) zal zich als verenigingsmedewerker inzetten terwijl Marieke (rechts) meer de educatieve taken op zich neemt.

Hoornaar

Al eens een hoornaar gezien? Ons bereikten de laatste tijd weer regelmatig meldingen. Meest kans op een ontmoeting met deze reuzenwesp heb je in een bosrijke omgeving. Nieuw is dat de hoornaar haar verspreidingsgebied gestaag uitbreidt naar het noorden wat in verband wordt gebracht met de klimaatopwarming.

Alle wespensoorten, dus ook hoornaars zijn echte opruimers in de natuur. Ze lusten graag (veel!) vliegen, kleinere wespen, muggen, rupsen en spinnen. Maar in tegenstelling tot de kleinere wespen is de hoornaar niet erg geïnteresseerd in zoetigheid.

Daarom zal je er niet vaak last van hebben als je buiten eet of drinkt.

Hoewel hoornaars beduidend minder agressief zijn dan de gewone wespen, kunnen ze wel steken; daarbij komt hetzelfde gif vrij als bij de gewone wespen.

Een steek van een hoornaar kan erg pijnlijk zijn, maar is normaliter geheel ongevaarlijk, omdat er slechts kleine hoeveelheden van de gifstof worden gebruikt.

Maja De Cock

Warme douche voor nieuwe inwoners Berlare!

... want ondanks de pijpenstelen zat de sfeer goed op de wandeling van zondag 7 september rondom het Donkmeer. Het was een initiatief van het gemeentebestuur van Berlare. Bedoeling was een informele kennismaking met de gemeente en haar bestuur. Vzw Durme stond in voor de begeleiding. Gidsen van dienst voor de 85 deelnemers waren Eddy Copers, Michaël Crapoen, Heleentje De Brauer en Jan Maertens... met een hoop plezier!

Natuurschilderen op Vlaanderen Vakantieland!

Eind augustus organiseerden wij samen met Teresa de Smet voor de derde keer de 'Vakantiecursus Natuurschilderen'.

De cursisten maakten op een intense manier kennis met hun liefhebberij midden in de natuurgebieden die door vzw Durme worden beheerd in Zele en Berlare.

Deze keer kregen we Vlaanderen Vakantieland met presentatrice Saartje Vandendriessche op bezoek. En daar zijn wij fier op!

Jan Maertens

Natuurschilderen in de zuiverste vorm...

NR4 I 2008

21

Ook Vlaanderen Vakantieland-presentatrice Saartje Vandendriessche was onder de indruk van de cursus Natuurschilderen!

Zomeravond in 't Molsbroek

't Is stil in 't Molsbroek als het avond wordt.
De warme zon gaat weldra toch gaan slapen.
Geruisloos daalt een blad dat is verdord
tot op het pad waar ik het op zal rapen.

Zo vredig blijft het wateroppervlak.
Het volk dat daarin huist lijkt wel verdwenen!
Of... biedt de nacht soms elders onderdak
aan kikkers, muskusratten en ... sirenen ?

Ik weet het niet want ik ben slechts een mens
Die luistert naar de stilte van de dingen.
Genietend van de rust heb ik geen wens
want, in de stilte, hoor ik de vogels zingen.

Een afscheidslied, een allerlaatste klank
nog voor de nacht begint. Ik mag echt dromen
van dit stuk paradijs. Ik zeg nu dank
aan vrienden die me hebben meegenomen.

Als morgenochtend 't Molsbroek weer ontwaakt
dan is de stilte dood! ... en bruist het leven.
De meeuwen krijsen en de kikker kwaakt...
Het licht is daar. De zon wordt opgeheven.

Georgette Mathieu

Juli 2008

Happend naar lucht

Een groen boek

NR412008 *Al enkele jaren verzorg ik in Durme- en Scheldeland een boekenrubriek, oorspronkelijk bekend als 'Gevonden op de rommelmarkt', tegenwoordig omgedoopt tot 'Een groen boek': over oude en nieuwe groene verhalen.*

22

Jan Maertens

"Ik kwam eigenlijk op het idee op de dag dat ik mijn nieuwe kunstgebit kreeg."

Stel je voor... dit is de eerste zin van het boek waar ik het deze keer graag over zou willen hebben. Geschreven in 1938 en uitgegeven in 1939.

Aan het woord is een man van 45. Verdorie, maar één jaar ouder dan ik! En al een kunstgebit! ... Maar blijkbaar was dat in die tijd veel minder uitzonderlijk dan het feit dat een schrijver daarmee zijn nieuwe roman begon.

Het hoofdpersoon heet George Bowling en is een verzekeringsinspecteur die in een voorstad van Londen woont.

De lezer is er op de eerste bladzijde getuige van dat de man net ontwaakt, ongeveer kwart voor acht op een *"beroerde januarimorgen, met een smerige, grijsgele hemel."* En daarmee is de toon gezet.

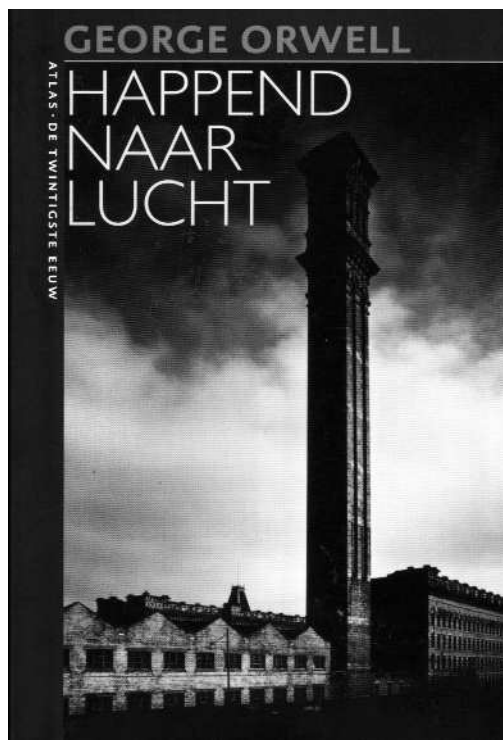
Logische titel

Bowling spreekt met afgrijzen over zijn onbeullige woning, beziet zo ook zijn vrouw (en is haar dan ook ontrouw), kan de aanblik van zijn kinderen nauwelijks nog verdragen, is zijn job spuugzat en vindt zichzelf ordinar gekleed en te dik. *"Ik maakte me die ochtend geen illusies over mezelf."*

Kortom, zijn privéleven is in het jaar 1938 even troosteloos als de politieke situatie: de Tweede Wereldoorlog staat voor de deur. *"En ik was bovendien vijfenveertig en dik."*

"Happend naar lucht" blijkt een logische titel voor dit boek (al vind ik *"Coming up for Air"* wel sterker klinken).

Ik las dus de Nederlandse vertaling. Mijn vader (geboren in 1838) had me het boek aangeraden. Als germanist had hij natuurlijk

George Orwell, *Happend naar lucht* (*Coming up for Air*, 1939), vertaald door Gerrit Komrij, vierde druk 2007 (eerste druk was in 1971), Uitgeverij Atlas, Amsterdam/Antwerpen.

de oorspronkelijke versie gelezen.

Wat verder verzeilt Bowling, vol sentiment, in gedachten in zijn jeugd, toen hij nog bij de Theems in het stadje Lower Binfield woonde. Met heimwee denkt hij daaraan terug en dan nog vooral aan de jaren dat hij gepassioneerd uit vissen ging.

*"Het is vreemd, het gevoel dat ik er voor hengel-
len op na hield – en er, om eerlijk te zijn, nog op
na houd. Ik kan mezelf geen echte visser noe-
men. Ik heb nooit in mijn leven een vis van een
halve meter gevangen, en het is nu dertig jaar
geleden dat ik voor 't laatst een hengel in mijn
handen heb gehad. En toch lijkt het, wanneer ik
terugkijk, of al mijn jongensjaren, van mijn acht-
ste tot mijn vijftiende, hebben gedraaid om de
dagen die we uit vissen gingen. Ieder detail
staat helder in mijn geheugen gegrift. Ik kan me
afzonderlijke dagen herinneren en afzonderlijke
vissen, en er is geen drenkplaats of kreek die ik
niet duidelijk voor me zie wanneer ik mijn ogen
sluit en denk."*

In zulke overpeinzingen herken ik mij volledig. Trouwens, nog altijd ken ik nauwelijks een betere manier om dicht bij de natuur te komen. Ik denk aan de drukke voorbereiding voor een sessie vissen. En dat was niet anders in de jeugd van Bowling die zich nog voor de Eerste Wereldoorlog afspeelde. Typisch voor die tijd is wat ik lees over de zoektocht naar geschikt aas:

*"In onze winkel waren er altijd meelwormen genoeg, die goed waren, maar niet bijzonder goed. Maden waren beter. Daar moest je om bedelen bij Gravitt, de slager. (...) Wespenlarven zijn goed, hoewel je ze moeilijk aan het haakje kunt krijgen, behalve wanneer je ze eerst bakt. Wanneer iemand een wespennest vond, dan gingen we er in het donker op uit om er terpen-
tijn in te gieten en het gat met modder dicht te stoppen. De dag daarop waren de wespen alle-
maal dood en dan kon je het nest uitgraven en de larven meenemen. (...) Sprinkhanen vormen zo ongeveer het beste aas dat er bestaat, voor-
al voor kopvoorn. (...) Vleesvliegen, die ook ver-
domd moeilijk te vangen zijn, zijn het beste aas voor serpeling, vooral op heldere dagen. (...) Een kopvoorn zal zelfs op een wesp happen, maar het is een heidens werk om een levende wesp aan je haakje te krijgen."*

En zo gaat de schrijver nog een poosje door. Ik lees over regenwormen uit oude mesthopen, over een soort bruine vliegen die je kunt vangen bij vlaaien koeienmest.

Wat was dat een andere tijd! Tegenwoordig kennen we enkel nog het aas dat in de hengel-

sportwinkel te koop is!

Geen wonder dat George Bowling hier op een moeilijk moment aan terugdenkt... en nog straf-
fer: hij neemt prompt een weekje vrij en gaat op
zoek naar Lower Binfield, waar hij in geen twin-
tig jaar nog is geweest.

Hierover kan ik kort zijn: Bowling is er wel ^{NR4|2008} geraakt, maar dat werd een grote teleurstel-
ling... Hij vond zijn geboortestadje volgebouwd
terug en moest al moeite doen om niet verloren
te lopen. Maar dankzij de ironische verteltrant
van de schrijver liet ik de moed niet zakken.

23

"Coming up for Air" is van de hand van een van de grootste Britse schrijvers uit de vorige eeuw: George Orwell. Ik had eigenlijk nog nooit een boek van hem gelezen, maar had natuurlijk wel van zijn *"Animal Farm"* en *"1984"* gehoord. Het eerste werk schreef Orwell (pseudoniem voor Eric Blair) in 1945, toen hij in Londen woonde. Het verhaal gaat over een 'commune' van intel-
ligente boerderijdieren die onder leiding van een
koppel varkens hun tirannieke baas verjagen,
zodat de dieren kunnen werken en leven als
gelijken. Maar sommige dieren blijken meer
gelijk dan andere... Op het einde is de commu-
ne een dictatuur geworden.

Het boek verwees naar de Russische revolutie die totaal degenereerde onder invloed van de dictator Jozef Stalin. *"Animal Farm"* betekende Orwells doorbraak als schrijver.

En dat bracht hem blijkbaar wel comfort, maar ook drukte, en zeker minder geluk dan hij had verwacht, zodat hij uitweek naar het eiland Jura, tegen de Schotse westkust. Daar woonde hij de laatste jaren van zijn leven (en schreef er zijn tweede meesterwerk *"1984"*) tot hij in 1950 aan tuberculose overleed.

Een eigen koninkrijk

Ik heb net nog een boek gelezen. Over zes schrijvers die een belangrijk deel van hun leven in afzondering op een eiland doorbrachten, waaronder ook George Orwell die op het eiland Jura heeft gewoond. Het boek heet *"Een eigen koninkrijk"* (2008) en is geschreven door de Nederlander Marco Daane. Ik heb natuurlijk eerst het hoofdstuk over Orwell gelezen. Daane

NR412008

24

Marco Daane (2008), "Een eigen koninkrijk, Uitgeverij Atlas, Amsterdam/Antwerpen.

heeft blijkbaar alle eilanden met een bezoek vereerd en bezocht zo het kleine landhuis 'Barnhill' waar Orwell woonde, dat nog altijd compleet verlaten op het vergeten eiland ligt. Tegenwoordig wonen er amper 200 mensen. De buitenwereld kent van Jura blijkbaar alleen de "turfachtige en zilte single malts" whisky. In "Een eigen koninkrijk" lees ik dat Orwell, van Schotse afkomst, ook zoals zijn personage in "Coming up for Air" aan de Theems heeft gewoond, er heeft "gehengeld, bij de rivier rondgehangen en in de bossen en heuvels rondgestruind."

Het Grote Verlangen van George Bowling naar een zuivere wereld zonder zorgen blijkt dus een gegeven uit het leven van Orwell zelf. "Kortom: George Orwell was op het wilde Jura in zijn element."

Mij is bijgebleven wat Marco Daane vertelt over een tocht over het water die hij met gids en een catamaran-zeilboot rond Jura heeft gemaakt, naar het voorbeeld van Orwell zoveel jaren geleden.

"Het is letterlijk adembenemend. We drinken thee en koffie en verbazen ons over de volstrekte leegheid en stilte hier. Orwells lokkende woorden (...) over 'de geheel onbewoonde baaien aan de westkant van het eiland, met prachtig wit zand & helder water waarin zeehonden rondzwemmen' zijn hier zichtbaar en tastbaar.

Orwell was niet verblind door zijn verblijf op Jura, besef ik hier, maar was er diep door getroffen en geïnspireerd.

Het is nu nog exact zoals toen, dus is er te zien, horen en ervaren hoe hij het destijds heeft gezien, gehoord en ervaren: ongetemd en ongenaakbaar. "

Het doet goed om dat te lezen. De zoektocht naar oernatuur, zuivere natuur is niet altijd vergeefs.

Het doet mij zelfs denken aan ons eigen vzw Durme-wereldje met – vergeleken met de natuur op Jura - natuurlijk enkel mini-reservaatjes maar tóch... Het doet me iedere keer wat als ik mensen leer kennen die onze mini-natuur opzoeken en zich daar goed bij voelen.

Ik ken in onze mini-reservaatjes zelfs enkele plekjes die wat oernatuur-gevoel losweken. Plekjes die iets zuivers, iets ongerepts hebben en dankzij onze inspanningen nog altijd groeien...

Wie weet is een terreinbeherende vereniging wel een verzameling hunkeraars naar de zuivere wereld zonder zorgen van George Orwell.

Het landhuis "Barnhill" waar Orwell woonde, ligt nog steeds compleet verlaten op een vergeten eilandje.

Zelfbedieningsveer over de Moervaart?

André Verstraeten

NR4 | 2008

25

Het zelfbedieningsveer over de Oude Leie te Deinze is een mooi model voor wat te Pieter Heydensveer mogelijk is.

De afdeling Lokeren heeft in september 2007 een voorstel uitgewerkt voor de herinrichting van het Pieter Heydensveer over de Moervaart tussen Daknam en Eksaarde.

Bij mooi weer wordt de landelijke omgeving veel gebruikt door wandelaars en fietsers. Maar wellicht komen er jaarrond te weinig mensen om er een veer met vaste veerman te installeren. Daarom is er voorgesteld om daar een klein zelfbedieningsveer aan te leggen, waarmee een vijftal personen zichzelf én hun fietsen, via een kabelsysteem en een draaiwiel naar de andere oever van de Moervaart kunnen 'varen'.

Daarvoor is contact opgenomen met de Toeristische Dienst van Lokeren, de VVV-Toerisme en de afdeling Bovenschelde, beheerder van de Moervaart. Het stadsbestuur van Lokeren en de Toeristische Dienst in het bijzonder hebben de realisatie verder opgevolgd. Er zijn goede vooruitzichten op de uitvoering in 2009. Als model dient het veel

gebruikte zelfbedieningsveer over de Oude Leie, nabij Vosselareput in Deinze. Alleen moet in Lokeren de hoogte van de kabels worden aangepast om de pleziervaart niet te hinderen.

Dit veer over de Moervaart zou een belangrijke verbetering brengen aan de natuurrecreatieve en toeristische infrastructuur. Ook zou dit veer het slukstuk vormen van een dicht web van goed ingerichte fietspaden rond het laatste onverharde wandelpad op de dijk van de Moervaart in Lokeren.

Zo kunnen daar in de toekomst zowel de rustzoekende wandelaars als de fietsers ten volle genieten van ons reservaat 'De Lokerse Moervaartmeersen' en de landelijke omgeving. Momenteel loopt er een discussie over het verharden van die dijken.

Een dergelijke verharding is in strijd met het decreet natuurbehoud. Vzw Durme ijvert dan ook helemaal voor het behoud van dit laatste onverharde pad.

Vogelnieuws

www.durmevallei.be

Joris Everaert

NR412008

26

Deze waarnemingsrubriek – verzorgd door de Vogelwerkgroep Durmevallei – behandelt het voorkomen van bijzondere en zeldzame soorten in de Durmevallei en omgeving, en beslaat de periode juni tot augustus 2008.

Waarnemers worden verzocht hun waarnemingen zelf in te voeren in de gloednieuwe "online database" www.waarnemingen.be (meer info daarover op onze website www.durmevallei.be) waar de Vogelwerkgroep Durmevallei een eigen werkgroepscherm heeft met enkel de waarnemingen uit onze regio. In onze website is die rubriek gewoon te consulteren met "recente waarnemingen" (zie www.durmevallei.be/waarnemingen.htm).

Totaal onverwacht en opvallend was op 6 juli de waarneming van een ontsnapte **kleine pelikaan** in het Molsbroek in Lokeren. Daar kwam op 23 juli ook een (geringde) **koereiger** slapen. Overvliegende **grote zilverreigers** werden op 1 juni waargenomen aan de Rozen in Lokeren (1 ex.) en op 24 augustus in de Scheldebroeken in Berlare (2 ex.). Op 10 augustus vlogen in de avondschemering 2 **purperreigers** uit het Molsbroek (verstoord door vuurwerk in Lokeren).

Een **kleine zilverreiger** pleisterde daar ook nog op 26 juni. De uiterst zeldzame **woudaap** kwam tot succesvol tot broeden in het Molsbroek. Op 3 juni werd een roepend mannetje van deze kleinste Europese reigersoort ontdekt. In de weken daarna waren zowel het mannetje als het vrouwtje af en toe te zien, en op 27 juli werden ten minste 3 uitgevlogen jongen opgemerkt. Meer informatie daarover elders in dit nummer.

Aan de Oude Durme in Waasmunster/Hamme, pleisterde op 4 augustus een zeer zeldzame **ralreiger**. De 3 **ooievaarsjongen** van zowel het koppel in de Daknamse meersen bij Lokeren als van het koppel in de Reservaatzone Donkmeer (langs Eendenkooi)

zijn begin juli goed uitgevlogen.

Er waren ook diverse meldingen van doortrekkende en tijdelijk pleisterende ooievaars in de hele regio. Een opmerkelijk grote groep van 37 overvliegende ooievaars (al najaarstrek) kon op 14 augustus bewonderd worden in de Scheldebroeken in Berlare.

Lepelaars werden gemeld op 3 juni in het Molsbroek, op 22 juni in het Lippensbroek in Hamme, op 20 juli een groep van 5 vogels overvliegend in Zele, en op 23 juli in de Scheldebroeken. Van de 3-5 broedkoppels **zomertaling** die tijdens het voorjaar in het Molsbroek zaten, werd in juli nog ten minste 1 koppel met 2 jongen opgemerkt.

De **bruine kiekendief** kon waargenomen worden op 15 juni in de Scheldebroeken (1v), op 29 juni in het Lippensbroek (1v), op 13 augustus in de Durmemeezen in Hamme (1m), op 2 juli langs het Tielrodeschor in Hamme (1m), en in de periode van 4-30 augustus geregeld in het Molsbroek (v+m).

Wespendieven werden overvliegend gemeld in Berlare op 18+31 juli en 1+16 augustus, in Zele op 29 augustus, en in het Molsbroek op 21

Kleine pelikaan

Foto Joris Everaert

NR4 | 2008

27

Kievit

Foto Marc Van Den Bril

en 28 juni. Een **havik** kon op 6 augustus heel de namiddag jarend waargenomen worden in het *Molsbroek*. **Boomvalken** waren meermaals te zien in het *Molsbroek* (broedgeval met min. 2 uitgevlogen jongen), aan de Belselehoek in St-Niklaas, in Daknam, in de *Buylaars meersen* in Lokeren, aan de *Sombeekse meersen*, Naillebroek, Hoek, Klein Broek en *Durmemeersen* in Hamme,, in Overmere dorp en de *Polmeersen* in Berlare, en in de *Scheldebroeken* in Zele & Berlare. Roepende **kwartels** waren in juni nog te horen in de *Durmemeersen*, in Overmere, Doorslaar en in de Daknamse meersen.

Een zangpost van het uiterst zeldzame **porseleinhoen** werd in mei en juni vastgesteld in het *Molsbroek*. Meer informatie daarover elders in dit nummer.

Een **watersnip** werd nog op 23 juni rondvliegend waargenomen in het *Molsbroek* (interessant voor mogelijk broedgeval). Tijdens het begin van de najaarstrek waren er op diverse plaatsen in de regio watersnippen te zien, met de grootste aantallen in het *Molsbroek* (tot ca.

85 ex. op 29 augustus) en in de *Scheldebroeken* (tot 23 ex. op 30 augustus).

In het *Molsbroek* werden nog de volgende steltlopers waargenomen: **bontbekplevier** (2 ex. op 30 augustus), **kleine plevier** (1-3 ex. tussen 30 juli en 23 augustus), **goudplevier** (1 ex. op 28 juli), **bonte strandloper** (1 ex. van 29 tot 31 augustus), **bosruiter** (1-8 ex. tussen 8 juli en 29 augustus), **groenpootruiter** (1-5 ex. tussen 22 juli en 31 augustus), **zwarte ruiter** (1-3 ex. tussen 23 juli en 31 augustus), **grutto** (1-13 ex. tussen 1 juli en 17 augustus), **tureluur** (1-2 ex. van 23 tot 24 juli), **kemphaan** (1-2 ex. tussen 23 juli en 31 augustus), **kievit** (tot 450 ex. in juli en tot 950 ex. in augustus), **kleine strandloper** (1 ex. op 9 augustus), **kluut** (1 ex. op 23 augustus), **oeverloper** (1-6 ex. tussen 23 juli en 31 augustus) en **witgat** (1-5 ex. tussen 9 juni en 30 augustus).

Het koppel **grutto** van de *Molenveldkouter* in Overmere kreeg 3 jongen. In het *Lippensbroek* pleisterde op 15 augustus ook een **zwarte rui-**

NR412008

28

Koereiger

Foto Joris Everaert

ter, en tussen 29 juni en 28 augustus 1-4 **witgatjes** en een **oeverloper**. Op 23 juli en 24 augustus telkens 1 **groenpootruiter**, in de periode 5 juli tot 30 augustus tot 500 **kieviten**, 1-3 **witgatjes** en 1-5 **oeverlopers**.

Ook aan de *Hamputten* in Waasmunster zaten van 15-30 augustus ten minste 1-2 **oeverlopers**. **Scholeksters** werden overal verspreid in de regio gezien, met een hoogste aantal van 62 vogels op 8 juli aan de *Nieuwdonk* in Berlare. Een **wulp** kon op 2 juli overvliegend waargenomen worden aan het *Oud Vliegveld* in Waasmunster, en 5 vogels vlogen op 30 augustus over de *Scheldebroeken*.

Telkens 1 **regenwulp** zat op 23 en 24 juli en 6 augustus 's avonds in het *Molsbroek*. Op 19 augustus werd een **geelpootmeeuw** gezien op De Plaat langs de Schelde in Hamme. Het koppel **visdief** (op geïnstalleerd nestvlot) in de *Reservaatzone Donkmeer*, bracht dit jaar 2 jongen groot. Van juni tot augustus waren ook enkele meldingen van 2 adulte vogels aan de *Hamputten*.

Een **zwarte stern** werd in het *Molsbroek* nog

gezien op 30 juni en over de *Scheldebroeken* (1 juveniel) op 27 augustus.

De **kleine bonte specht** kon in juni nog gezien worden aan *De Linie* in Eksaarde en in de *Hemelse Rij* in Berlare.

Telkens 1 **tapuit** werd in de *Scheldebroeken* waargenomen op 11, 23, 24 en 27 augustus. Op 17 augustus pleisterden daar ook 3 **paapjes**, en op 30 augustus nog één paapje. De zeldzame **cetti's zanger** aan *Het Zwijn* in Hamme werd nog een laatste keer zingend gehoord op 1 juni.

Zangposten van de zeldzame **graszanger** werden op 21 en 22 juni opgemerkt in de *Scheldebroeken (Aubroek)*, en tussen 8 en 11 juni in de *Paardeweide* in Berlare.

Een zeer zeldzame verschijning van een mannetje **grouwe klauwier** was er op 25 juli aan Oudenbos in Lokeren. Een vrouwtje **appelvink** werd op 21 juni opgemerkt in het *Berlarebroek*, en een **europese kanarie** tenslotte vloog op 23 juli luid roepend over *Spoel* in Lokeren.

De lijst van alle waarnemers kan je terugvinden via www.durmevallei.be.

Activiteitenkalender oktober - december 2008

DINSDAG 28 OKTOBER

Beheerswerk Oude Durme

In het kader van het beheerplan zullen een aantal aangetaste bomen worden verwijderd aan de Oude Durme.

Afspraak: 09.00 uur aan de Oude Durme. Voor de exacte afsprekplaats eerst Clem Ruelens contacteren.

Info: Clem Ruelens, 052 46 02 56

NR4 I2008

29

ZONDAG 02 NOVEMBER

Natuurwandeling in het Molsbroek

Gratis geleide wandeling in het grootste (80ha) natuurreserveaat van vzw Durme.

Terwijl een CVN-gids je laat kennismaken met het reserveaat kan je genieten van de brede waaier aan herfstkleuren.

Afspraak: 14.30 uur aan het bezoekerscentrum Molsbroek

Info: Michaël Crapoen, 09 348 30 20 of buiten de kantooruren bij conservator André Verstraeten, 09 348 18 59

VRIJDAG 14 NOVEMBER

Insektenwerkgroep: spinnensafari

Spinnenexpert Bryan Goethals zal deze avond begeleiden. Maak komaf met de vele vooroordelen die we over spinnen hebben en laat je overtuigen van het nut van deze dieren

Afspraak: om 20.00 uur aan het bezoekerscentrum Molsbroek

Info: Patrick De Spiegeleir, 09 348 83 18

ZATERDAG 15 NOVEMBER

Dag van de Natuur

Op de welbekende 'Dag van de Natuur' kan je kennismaken met het vele (vrijwilligers-)werk in tientallen natuurgebieden in Vlaanderen. Ook wij doendaaraan mee.

Deze keer organiseert onze Natuurwerkgroep Scheldebreeken een hele dag 'beheerwerk' in het gelijknamige reserveaatproject. Ook voor kinderen wordt dit onvergetelijk! Om 12.30 u. is er voor de werkers gratis verse soep in het Veerhuis.

Meebrengen: laarzen of werkschoenen en werkhandschoenen én je lunchpakket.

Afspraak: 9.00 uur aan het Veerhuis of na de middag om 13.30 uur aan het Veerhuis

Info: Mathias Engelbeen, 0486 58 25 95 mathias_engelbeen@yahoo.com

ZONDAG 7 DECEMBER**Natuurwandeling in het Molsbroek**

Gratis begeleide CVN-wandeling. Voor onze gevederde vrienden zijn er barre tijden aangebroken en daarom verzamelen zij zich op veilige plaatsen zoals het Molsbroek. De moeite waard om eens op een ontspannende manier te komen bekijken! Nadien kan u opwarmen (aan een drankje) in het immer boeiende bezoekerscentrum.

Afspraak: 14.30 uur aan het bezoekerscentrum Molsbroek

Info: Michaël Crapoen, 09 348 30 20 of bij conservator André Verstraeten, 09 348 18 59

VRIJDAG 12 DECEMBER**Natuurkuis insectenwerkgroep!**

De insectenwerkgroep gaat een insectenkuis organiseren om zo op een heel leuke en ontspannende manier de opgedane kennis van het voorbije werkgroepjaar te evalueren. Deelnemen kan in groepjes van drie of vier personen.

Afspraak: 20.00 uur aan het bezoekerscentrum Molsbroek

Info: Patrick De Spiegeleir, 09 348 83 13 of Kurt Jonckheere, 09 245 19 31

ZATERDAG 20 DECEMBER**Werkdag in natuurreservaat "De Venne"**

Er is altijd wel iets te doen in dit reservaat: houtkappen, bruggen installeren, houtkanten installeren, knotwilgen planten, enz... Heb je zin om eens mee te helpen in dit prachtige natuurreservaat? Kom dan gerust af naar één van onze gezellige werkdagen en geniet ondertussen van de gezonde buitenlucht.

Afspraak: voor precieze afspraken graag contact opnemen met Jurgén Couckuyt

Info: Jurgén Couckuyt, 0473 43 62 24 of klein.landschap.oudenbos@pandora.be

ZONDAG 04 JANUARI**Natuurwandeling in het Molsbroek**

De ideale manier om een feestkater door te spoelen! Laat u door een CVN-gids meenemen op een ontspannende tocht langsheen één van de prachtigste decors van onze streken! Nadien kan u rustig bekomen in het bezoekerscentrum.

Afspraak: 14.30 uur aan het bezoekerscentrum Molsbroek

Info: Michaël Crapoen, 09 348 30 20 of bij conservator André Verstraeten, 09 348 18 59

Vernieuwd educatief aanbod

De regionale natuurvereniging vzw Durme biedt een uitgebreid gamma educatieve activiteiten aan. Scholen, verenigingen en andere groeperingen kunnen er in het bezoekerscentrum Molsbroek (Lokeren) en het bezoekerscentrum Donkmeer (Berlare) kennis maken met de natuur langs Durme, Moervaart en Schelde.

Omdat we onze horizon willen verbreden en willen aansluiten bij hedendaagse vragen en interesses van ons publiek, hebben we ons globaal educatief pakket vernieuwd.

Hieronder vindt je een heel beknopt overzicht van het volledige aanbod. **Meer informatie en uitleg over de activiteiten is te vinden op de website www.vzwdurme.be** of kan je krijgen via info@vzwdurme.be

Bezoekerscentrum Molsbroek

KLEUTERONDERWIJS

- 1e kleuterklas: Pepijn het konijn
- 2e kleuterklas: Kabouter Patjoepelke
- 3e kleuterklas: Eendenwandeling

LAGER ONDERWIJS

- 1e graad: Op stap met Treesje door het Vogelbos
- 2e graad: Insectentuin of Speuren naar sporen
- 3e graad: Biologisch wateronderzoek of Nestkastjes bouwen
- 1e, 2e, 3e graad lager onderwijs: Seizoenswandeling

SECUNDAIR ONDERWIJS

- 1e graad: Biologisch wateronderzoek, Seizoenswandeling, Insectentuin of het Ecocircuit
- 2e graad: Chemisch en biologisch wateronderzoek of wandeling Lagere planten
- 2e en 3e graad: Seizoenswandeling
- 2e en 3e graad: Klimaatwandeling
- 3e graad: Landschapswandeling

Bezoekerscentrum Donkmeer

Onderstaande activiteiten kunnen afzonderlijk (1 of meerdere klassen) of als pakket (met alle klassen verdeeld over het hele jaar) worden georganiseerd. Opmerking! Waterdierjes schep-pen (3e leerjaar) wordt enkel als onderdeel van een pakket georganiseerd.

KLEUTERONDERWIJS

- 1e kleuterklas: Pepijn het konijn
- 2e kleuterklas: Kabouterwandeling
- 3e kleuterklas: Eendenwandeling

LAGER ONDERWIJS

1e leerjaar: Ssst ... Vogels!	4e leerjaar: Seizoenswandeling
2e leerjaar: Speuren naar sporen	5e leerjaar: Weidevogelwandeling
3e leerjaar: Biologisch wateronderzoek	6e leerjaar: Bezoekerscentrum + koloniewandeling
Bezoek aan de eendenkooi

SECUNDAIR ONDERWIJS

- Seizoenswandeling
- Bezoekerscentrum Donkmeer
- Bezoek aan de eendenkooi

Prijs en info

Bezoekerscentrum Molsbroek, Molsbergenstraat 1, 9160 Lokeren, 09 348 30 20
De duur van een activiteit is tenminste 1,5 uur en maximaal 2,5 uur en wordt begeleid door ervaren natuurgidsen. De kostprijs is **€ 3,00 per leerling**. Deze prijs omvat alle activiteiten, een potlood, een drankje en een bezoek aan de tentoonstelling in het bezoekerscentrum.

Bezoekerscentrum Donkmeer, Donklaan (A. Nelenpad), 9290 Berlare, Jan Maertens
0478 76 55 49 of 09 348 30 20

De duur van een activiteit is tenminste 1,5 en maximaal 2,5 uur en wordt begeleid door ervaren natuurgidsen. De kostprijs is **€ 1,50 per leerling**.

vzw Durme**Regionale vereniging voor natuur- en milieubeheer**

Secretariaat en zetel: Molsbergenstraat 1 | 9160 Lokeren

tel./fax: 09 348 30 20 | e-mail: info@vzwdurme.bewebsite : www.vzwdurme.be

Het secretariaat is open: van maandag tot vrijdag: van 8u tot 12u, van maandag tot woensdag: van 13u tot 17u en van donderdag tot vrijdag: van 13u tot 16u. Weekend: zie openingsuren bezoekerscentrum Molsbroek.

Informatiecentra**Bezoekerscentrum Molsbroek, Molsbergenstraat 1, 9160 Lokeren**

Tentoonstelling over de omgevende natuur, de geschiedenis van het landschap, dia- en videovoorstellingen, terras en leeshoek met drankgelegenheid, documentatiehoek, documentatiehoek met o.a. alle uitgaven van de Avifauna van de Durmevallei en met het standaardwerk *The Birds of the Western Palearctic* van Stanley Cramp. Verhuur van verrekijkers en gezinsrugzakjes.

Openingsuren: Van 1 februari tot 31 mei: zon- en feestdagen van 14u tot 18u, elke woensdag van 13u tot 17u. Van 1 juni tot 15 september: van zaterdag tot zondag van 14u tot 18u, van dinsdag tot vrijdag van 13u tot 17u. Van 16 september tot 31 oktober: zondag van 14u tot 18u, elke woensdag van 13u tot 17u. Van 1 november tot 31 januari: zondag van 14u tot 17u. *Gratis toegankelijk. Op aanvraag geleide bezoeken voor groepen en scholen: tel./fax: 09 348 30 20. Elke deelnemer kan een verrekijker gebruiken en ontvangt een drankje, een potlood en de begeleiding door een natuurgids. De kostprijs bedraagt € 3,00 per deelnemer.*

Bezoekerscentrum Donkmeer, Donkiaan (Thv het A. Nelenpad), 9290 Berlare
(bereikbaar via de parking tegenover de kapel van Barendonk)

Tentoonstelling over de geschiedenis van het Donkmeer, het reservaat, de eendenkooi en de werking van vzw Durme. Op aanvraag toegankelijk. Er kunnen geleide bezoeken voor groepen en scholen worden georganiseerd. Reserveren kan via tel./fax: 09 348 30 20.

Openingsuren: In het zomerhalfjaar voor groepsbezoeken op aanvraag.
Elke zon- en feestdag in juli en augustus van 14 tot 18.00 uur.

Milieumediatheek, Kasteel Blauwendael, 9250 Waasmunster

Meer dan 3400 boeken, rapporten, brochures, diareeksen, video- en audiocassettes, kaarten en informatieve spelen over uiteenlopende natuur- en milieuthema's.

Openingsuren: Elke tweede zondag van de maand, van 10u tot 12u en op aanvraag via 052 46 02 56.

Durme- en Scheldeland

Driemaandelijks tijdschrift
van vzw Durme

België/ Belgique
P.B.
9160 Lokeren 1
3/5066

V.U. Domien Van Parys
Molsbergenstraat 1, 9160 Lokeren

2008 | jaargang 11 | Nr 4
Afgiftekantoor Lokeren 1